

Uitwerkingen

Concept H2

Welvaart en groei

Antwoorden van H2-1

- a) $0,7\% = 350 \text{ mld.}$ Dus $100\% = (350 \text{ mld.} / 0,7) \times 100\% = \text{€ } 50.000 \text{ mld.}$
- b) $\text{exportquote} = (\text{exportwaarde} / \text{nationaal inkomen}) \times 100\%$
 $\text{exportquote Noorwegen} = (350 \text{ mld.} / 1.400 \text{ mld.}) \times 100\% = 25\%$
- c) $(300 \text{ mld.} / 50.000 \text{ mld.}) \times 100\% = 0,6 \text{ procent.}$
- d) Nee, want de export bedraagt 30% van het nationaal inkomen.
 $\text{exportquote Zweden} = (300 / 1.000) \times 100\% = 30\%$.
 Zweden (30%) > Noorwegen (25%).
- e) Lage lonen / lage loonkosten.
 Hoge arbeidsproductiviteit.
 Goede infrastructuur.
 Aanwezige grondstoffen.
 Hoge technische ontwikkeling.
- f) Naarmate specialisatie verder is doorgevoerd, zal de internationale handel toenemen.
 Immers: ieder land produceert nu maar enkele soorten producten. De niet zelfgeproduceerde producten moeten worden ingevoerd.

Antwoorden van H2-2

- a) Een economie met relatief betrekkingen (export / import) met het buitenland.
- b) De betalingsbalans.
- c) De kapitaalrekening.
- d) De goederenrekening, dienstenrekening en inkomensrekening.
- e) De totale collectieve lasten (= belastingen + sociale premies + deel van de niet-belastingontvangsten) als percentage van het nationaal inkomen.

$$\text{Collectieve lasten druk} = \frac{\text{collectieve lasten}}{Y} \times 100\%$$
- f) De collectieve lasten worden doorberekend via de loonkosten in de eindprijzen van onze producten. Nederlandse producten worden dan relatief duur voor het buitenland.
- g) Bijvoorbeeld: De lonen matigen, het stimuleren van de technische vooruitgang, infrastructuur verbeteren, arbeidsproductiviteit verhogen.

Antwoorden van H2-3

- a) De ontvangsten uit export (van goederen) en de uitgaven aan de import (van goederen).
- b) Handelsbalans.
- c) De export is 130% van de import.
 $\text{Dekkingspercentage} = (\text{export} / \text{import}) \times 100\%$
 $\text{Dekkingspercentage} = (200 / \text{import}) \times 100 = 130$
 Dus 200 mld. = 130% van de import = $(200 / 130) \times 100\% = 153,8 \text{ mld.}$
 Dus de import 100% = 153,8 mld. euro. Afgerond: 154 miljard euro.
- d) De dienstenrekening (het onzichtbare verkeer zijn de dienstenrekening en de inkomensrekening).
- e) primaire inkomens (loon, pacht, interest en winst) en inkomensoverdrachten (uitkeringen en subsidies).

Antwoorden van H2-4

- a) De opbrengsten van het uitlenen en het ter beschikking stellen van kapitaal.
- b) Twee soorten: rente en dividend.
- c) Leningen aan het buitenland en investeringen in het buitenland.
- d)

Goederenrekening	70	66	4		
Dienstenrekening	50	40	10	-11	
Inkomensrekening	5	30	-25		
Kapitaalrekening	13	4		9	
138	140				-2
					Afname = 2 mln.
					van de Goud- en deviezenvoorraad

Goud- en deviezen	2	
afname		
140	140	

De ontvangen gelden zijn: $70 + 50 + 5 + 13 = 138$
 De uitgegeven gelden zijn: $66 + 40 + 30 + 4 = 140$
 De betalingsbalans is dus materieel niet in evenwicht.

- e) Zie uitwerking hierboven. Het saldo op de betalingsbalans is -2 dus een afvloeiing van goud en deviezen van 2 mln.
- f) Formeel evenwicht is een boekhoudkundig evenwicht d.w.z. als de betalingsbalans materieel niet in evenwicht is wordt d.m.v. de goud- en deviezenbalans de betalingsbalans (formeel) in evenwicht gebracht. Zie ook de uitwerking hierboven.

Antwoorden van H2-5

- a) $\text{Prijnsindex export 1994} = (\text{waarde 1994} / \text{waarde basisjaar}) \times 100 \Rightarrow$
 $\text{Prijnsindex export 1994} = (\text{€ } 2,70 / \text{€ } 3,-) \times 100 = 90$
- b) $\text{Prijnsindex import 1994} = (\text{waarde 1994} / \text{waarde basisjaar}) \times 100 \Rightarrow$
 $\text{Prijnsindex import 1994} = (\text{€ } 3.300 / \text{€ } 3.000) \times 100 = 110$
 $\text{Ruilvervoet} = (\text{exportprijsindex} / \text{importprijsindex}) \times 100 \Rightarrow$
 $\text{ruilvervoet} = (90 / 110) \times 100 = 81,8$
 De ruilvervoet is verslechterd met 18,2% ($100 - 81,8$).
- c) Verslechtering. Brazilië moet een hogere importprijs betalen en ontvangt een lagere exportprijs (per product). Brazilië kan minder importeren met de exportopbrengsten
- d) Nee, want de (export- en de import-)hoeveelheden zijn onbekend, alleen de prijzen zijn bekend. $\text{Dekkingspercentage} = (\text{exportwaarde} / \text{importwaarde}) \times 100\%$.
 Waarde = prijs x hoeveelheid (of: waarde = prijs x volume).

Antwoorden van H2-6

- a) Saldo Land X: $- 1.400 - 2.000 - 1.900 = - 5.300$
 Saldo Land Y: $+ 2.000 - 100 + 1.000 = + 2.900$
- b) Bij een overschot komt meer geld het land in dan het land uitgaat. De maatschappelijke geldhoeveelheid (de hoeveelheid geld in handen van het publiek) neemt hierdoor toe, waardoor de waarde van het geld afneemt. Inflatie is ongunstig voor een economie. Ook goed: Door de grote maatschappelijke geldhoeveelheid stijgt de vraag naar goederen waardoor de prijzen stijgen (= waardedaling van het geld).
- c) De export stimuleren en de import afremmen; dit leidt tot een grotere instroom van geld resp. een kleinere uitstroom van geld.
- d) Ontwikkelingslanden hebben heel vaak grote schulden. Door deze schulden moeten ze veel rente betalen. Deze rentebetalingen staan op de inkomensrekening aan de uit-kant.
- e) Door dat de ontwikkelingslanden een tekort hebben op de lopende rekeningen moeten ze geld lenen van andere landen. Deze leningen staan op de kapitaalrekening op de in-kant.
- f) De voorraad goud en deviezen wordt steeds minder, waardoor de kredietwaardigheid verloren gaat (dit land kan geen geld meer lenen). Bovendien "bloedt" het land economisch dood; er zijn steeds minder activiteiten omdat alle financiële middelen naar het buitenland verdwijnen.
- g) Het hebben van technische kennis, het hebben van voldoende productiekapitaal en het hebben van grondstoffen. Technische kennis in combinatie met kapitaal verhogen de productiviteit en daarmee de concurrentiepositie van een land. Het hebben van grondstoffen maakt een land onafhankelijker.
- h) Ontwikkelingslanden hebben geen technische kennis en te weinig kapitaal.
- i) De zachte voorwaarden zijn een lage rente en een lange looptijd, daardoor betalen de ontwikkelingslanden minder rente en mogen ze langer doen over het terugbetalen van hun schulden.
- j) Ontwikkelingshulp in gebonden vorm: het ontvangende ontwikkelingsland moet de ontvangen hulp dan uitgeven in het donor land, zo vloeit het ontwikkelingsgeld weer terug.
- k) Het ontwikkelingsland kan op termijn een afzetgebied worden voor de rijke landen. De export naar ontwikkelingslanden levert dan inkomsten op voor het westen.

Antwoorden van H2-7

- a) Betalingsbalans.
- b) Goederenrekening, dienstenrekening, inkomensrekening en de kapitaalrekening.
- c) Goederenrekening + dienstenrekening + inkomensrekening
- d) $\text{Dekkingspercentage} = (\text{exportwaarde} / \text{importwaarde}) \times 100\%$
- e) $\text{Dekkingspercentage goederen} = (\text{exportwaarde} / 120) \times 100\% = 75\%$.
Exportwaarde = 90 mld. Controle: $(90 / 120) \times 100\% = 75\%$.
- f) $\text{Dekkingspercentage dienstenverkeer} = (168 / 80) \times 100\% = 210\%$.
- g)

Goederenrekening				
90		120		-30
Dienstenrekening				
168		80		+88
Inkomensrekening				
45		50		-5
Kapitaalrekening				
40		70		-30

+53	+23
-----	-----

- h) Zie bovenstaand schema: inkomensrekening uit = 50 mld.
- i) Organisatie voor Economische Samenwerking en ontwikkeling. De OESO maakt vergelijkende studies (landenrapporten) en geeft adviezen m.b.t. het gevoerde en te voeren economische beleid in de aangesloten landen. Bijna alle landen van de wereld zijn lid.
- j) De regering van Havonia kan maximaal het bedrag van het betalingsbalansoverschot (hier 23 mld. florynen) schenken.
- k) Omdat er gelden het land in stromen ontstaat er inflatie. Geld wordt minder waard omdat prijzen stijgen.
- l) De overheid van Havonia moet de export afremmen en de import stimuleren; dan wordt de in-geldstroom kleiner en de uit-geldstroom groter. Dit kan de regering van Havonia bereiken door de koers van de floryn te verhogen. De import stijgt dan (het buitenland wordt goedkoper voor Havonia) en de export daalt (Havonia wordt duur voor het buitenland).

Antwoorden van H2-8

- a) Lopende rekeningen = goederenrekening + dienstenrekening + inkomensrekening
 $-2.436 = -5.502 + 4.601 + \text{inkomensrekening}$.
 Saldo inkomensrekening = -1.535 mln. gld.
- b) Betalingsbalans = Lopende rekeningen + kapitaalrekening.
 $\text{Betalingsbalans} = -2.436 - 2.205 = -4.641 \text{ mln. gld.}$ Dus een tekort van 4.641 mln. gld.
- c) De bijzondere trekkingsrechten zijn leningen/schulden bij het IMF. Deze schulden dalen met 857 mln. gld. terwijl de tegoeden afnemen met 853 mln. gld. Per saldo stroomt er 4 mln. gulden van Nederland naar het IMF toe. De voorraad goud en deviezen in Nederland neemt af met 4 mln. gulden.

Antwoorden van H2-9

- a) Een balans is altijd in evenwicht; een betalingsbalans ook. De betalingsbalans is echter eigenlijk geen balans maar een resultatenrekening. Een balans is een overzicht van alle bezittingen en schulden op een bepaald moment. Een resultatenrekening is een overzicht van geldstromen gedurende een bepaalde periode.
- b) De geldstroom in = $109,0 + 19,0 + 15,0 + 25,5 + 4,0 = 172,5$ mld.
 De geldstroom uit = $108,0 + 21,0 + 16,5 + 28,5 = 174,0$ mld.
Geldstroom (per saldo)	- 1,5 mld. Euro
- De betalingsbalans is niet in evenwicht (geldstroom in < geldstroom uit).
- c) Per saldo nemen de officiële reserves af met 1,5 mld. Euro (zie berekening hierboven).
- d) Het saldo op de dienstenrekening ($19,0 - 21,0$) = -2 mld. Euro. Het saldo op de inkomensrekening ($15,0 - 16,5$) = -1,5 mld. Euro. Het onzichtbare verkeer van de lopende rekeningen = $-2 - 1,5 = -3,5$ mld. Euro.
- e) Veel export van goederen (de export van goederen levert geld op). Veel export van diensten (bijvoorbeeld toerisme levert geld op). Een hoge rente (trekt buitenlandse beleggers aan waardoor de kapitaalimport stijgt). Het lenen van geld van het buitenland. Grote investeringen van het buitenland in Nederland.
- f) De koopkracht van de gulden. De reële waarde van de Euro. Dit is de waarde van het geld uitgedrukt in Euro's (wat kan ik er voor kopen?). De hoogte van de prijzen (inflatie) wordt dan in de berekening meegenomen.
- g) De wisselkoers van de Euro = de waarde van de Euro in het buitenland.
- h) De consument kan met zijn inkomen minder goederen kopen. De oorzaak hiervan is inflatie, doordat de prijzen zijn gestegen krijgt de consument minder goederen voor zijn geld.
- i) Door het stijgen van de koers van de Euro wordt Nederland duur voor het buitenland, waardoor de Nederlandse export daalt. Door het stijgen van de koers van de Euro wordt het buitenland voor Nederland goedkoop, waardoor de import van Nederland stijgt.
- j) Appreciatie / depreciatie
- k) Revaluatie / devaluatie

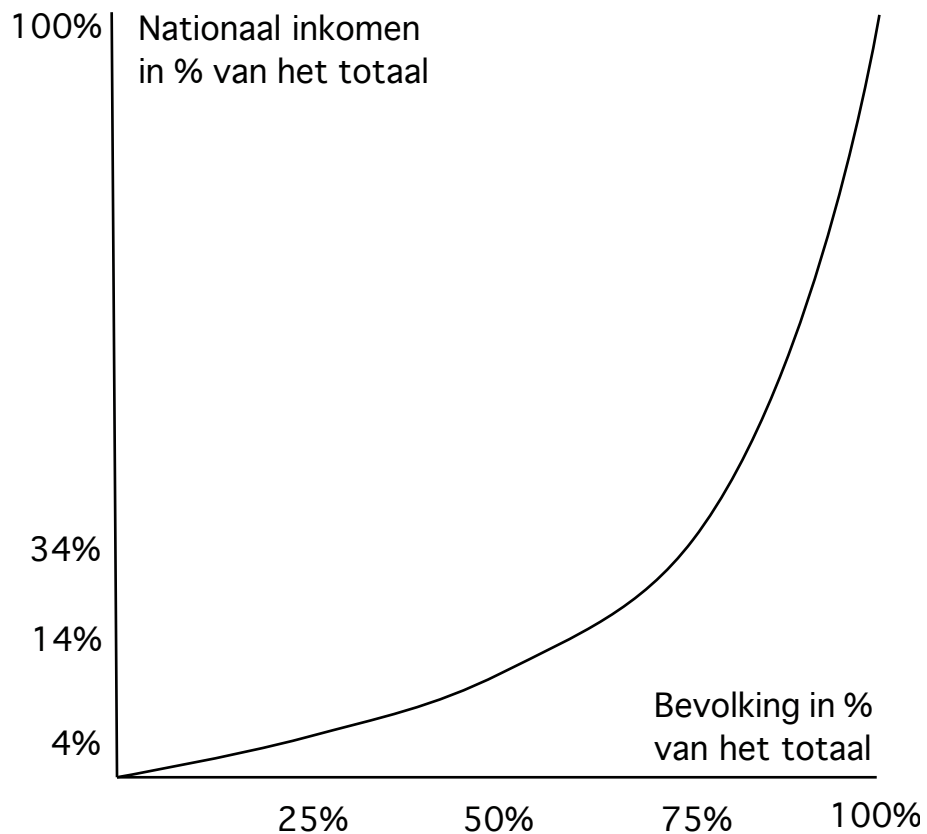
Antwoorden van H2-10

- a) De ruilvoet moet m.b.v. de prijsindexcijfer worden uitgerekend. M.a.w. met de 117 en de 116,5 uit de eerste kolom.
- b) Ruilvoet = (exportprijsindex / importprijsindex) x 100
 Ruilvoet 1997 = (116,5 / 117) x 100 = 99,573
 Ruilvoet 1995 = = 100,000
- Verandering ruilvoet = $\frac{99,573 - 100,000}{100,000} = -0,427$ (negatief dus: verslechtering)
- c) Waarde = prijzen x hoeveelheid
 Waarde-index = (prijsindex x hoeveelheidsindex) / 100
 Waarde-index (export) = (116,5 x 123,5) / 100 = 143,878
 Waarde-index (import) = (117,0 x 120,5) / 100 = 140,985
 Conclusie: aangezien de export sterker is gestegen dan de import, is de goederenrekening verbeterd..
- d) Bedrijven baseren hun investeringen op hun toekomstverwachtingen. Als de winstverwachtingen ongunstig zijn ze terughoudend in hun investeringen.
- e) Als door de daling in de investeringen de import van een land daalt. Als door de daling de export groter wordt dan de import, kan de geldstroom in groter worden dan de geldstroom uit. Hierdoor ontstaat een overschot op de lopende rekeningen.
- f) De lening zelf wordt aan de uit-kant van de kapitaalrekening genoteerd. De rente die wordt ontvangen wordt aan de in-kant van de inkomensrekening geboekt. De aflossingen staan aan de in-kant van de kapitaalrekening.
- g) De investering zelf wordt aan de uit-kant van de kapitaalrekening genoteerd. De winsten die hieruit worden ontvangen wordt aan de in-kant van de inkomensrekening geboekt.
- h) De goud- en deviezenrekening. Door deze toe te voeren aan de betalingsbalans wordt deze formeel in evenwicht gebracht.
- i) Een overschot op de betalingsbalans betekent dat de vraag naar de euro groot is. Als de vraag naar de euro stijgt, stijgt de koers van de euro.
- j) Door de hoge koers van de euro, worden de eurolanden en Nederland duur voor het buitenland. De export neemt af en dat is slecht voor onze werkgelegenheid.

Antwoorden van H2-11**a) t/m e)**

Groep	Bevolking	Bevolking cumulatief	Bevolking % cumulatief	Gemiddeld inkomen	Totaal inkomen	Inkomen cumulatief	Inkomen % cumulatief
A	2,5 mln.	2,5 mln.	25%	\$ 8.000	\$ 20 mld.	\$ 20 mld.	4%
B	2,5 mln.	5 mln.	50%	\$ 20.000	\$ 50 mld.	\$ 70 mld.	14%
C	2,5 mln.	7,5 mln.	75%	\$ 40.000	\$ 100 mld.	\$ 170 mld.	34%
D	2,5 mln.	10 mln.	100%	\$ 132.000	\$ 330 mld.	\$ 500 mld.	100%

- f) De Lorenzcurve gaat door de punten: (0, 0) , (25, 4) , (50, 14) , (75, 34) en (100, 100).
Inkomen verticaal, bevolking horizontaal.

Antwoorden van H2-12

- a) Drie noemen van: winst, pacht, huur en rente.
- b) $(1 \text{ mln.} \times € 7.000) + (1 \text{ mln.} \times € 4000) + \dots + (2 \text{ mln.} \times € 350) = € 16,7 \text{ miljard.}$
- c) Er is verschil in opleiding, verantwoordelijkheid en in schaarste van het soort arbeid. Zie dictaat blz. 1.
- d) De verdeling van het nationaal inkomen over de personen (verdeling over arm en rijk).
- e) De verdeling van het nationaal inkomen over de productiefactoren (loon, pacht, huur, interest en winst).
- f) De personele inkomensverdeling.
- g) De tabel die in de opgave is gegeven is van rijk naar arm gerangschikt. De rangschikking moet worden omgekeerd (van arm naar rijk). Bovendien moeten alle cijfers worden gecumuleerd (opgeteld):

Groep:	Horizontaal:	Verticaal:
Groep 1	$(2 / 8) \times 100\% = 25\%$	verdient $(0,7 / 16,7) \times 100\% = 4,2\%$
Groep 1,2	$(5 / 8) \times 100\% = 62,5\%$	verdienen $(3,7 / 16,7) \times 100\% = 22,2\%$
Groep 1,2,3	$(6 / 8) \times 100\% = 75\%$	verdienen $(5,7 / 16,7) \times 100\% = 34,1\%$
Groep 1,2,3,4	$(7 / 8) \times 100\% = 87,5\%$	verdienen $(9,7 / 16,7) \times 100\% = 58,1\%$
Groep 1,2,3,4,5	$(8 / 8) \times 100\% = 100\%$	verdienen $(16,7/16,7) \times 100\% = 100,0\%$

Deze punten dienen in een grafiek uitgezet te worden:

Horizontaal: het aantal mensen gecumuleerd in procenten.

Verticaal: het verdiende inkomen gecumuleerd in procenten.

Tabelvorm:

Groep	Bevolking	Bevolking cumulatief	Bevolking % cumulatief	Gemiddeld inkomen	Totaal inkomen	Inkomen cumulatief	Inkomen % cumulatief
A	2 mln.	2 mln.	25%	\$ 350	\$ 0,7 mld.	\$ 0,7 mld.	4,2%
B	3 mln.	5 mln.	62,5%	\$ 1.000	\$ 3 mld.	\$ 3,7 mld.	22,2%
C	1 mln.	6 mln.	75%	\$ 2.000	\$ 2 mld.	\$ 5,7 mld.	34,1%
D	1 mln.	7 mln.	87,5%	\$ 4.000	\$ 4 mld.	\$ 9,7 mld.	58,1%
E	1 mln.	8 mln.	100%	\$ 7.000	\$ 7 mld.	\$ 16,7 mld.	100%

Antwoorden van H2-13

- a) Natuur pacht
 Arbeid loon
 Kapitaal interest/huur
 Management winst
- b) De prikkel om een andere baan te nemen in verband met de hogere beloning is dan niet meer aanwezig.
- c) Inkomensnivellering.
- d) Progressieve inkomstenbelasting in combinatie met sociale uitkeringen en subsidies verstrekken.
- e) In verband met de sociale rechtvaardigheid (verschillen tussen arm en rijk beperken).
- f) Reële index = (nominale loonindex / prijsindex) x 100 \Rightarrow (104,5 / 102) x 100 = 102,4509
 De koopkracht is gestegen met 2,45% \approx 2,5% (= 102,45 - 100)
- g) Stap 1: reële index bepalen: (104,5 / 102) x 100 = 102,4509
 Stap 2: inkomen per hoofd: (102,45098 / 101,5) x 100 = 100,9369
 De (gemiddelde) toename per hoofd is dus 0,9% (= 100,93692 - 100).
- h) Het lijnstuk van O tot A geeft het percentage mensen aan dat geen inkomen heeft. De mensen die vallen onder het gedeelte van de bevolking rechts van punt A verdienen wel een inkomen.
- i) De primaire inkomensverdeling. Mensen die helemaal niets verdienen krijgen in het Nederlandse sociale stelsel een (bijstands)uitkering. Bij een secundaire inkomensverdeling wordt er herverdeeld en zullen de armsten ook een uitkering krijgen en ligt O tot A niet meer op de as.
- j) Er zijn dan waarschijnlijk procentueel minder werklozen. Punt A zal in de primaire inkomensverdeling dan naar links schuiven.

Antwoorden van H2-14

- a) Het gemiddeld inkomen = (hoogste + laagste inkomen) / 2. Aangezien binnen iedere klasse is de inkomensverdeling scheef is, is het rekenkundige gemiddelde (= gewogen gemiddelde) nauwkeuriger. Er wordt dan rekening gehouden met het feit dat het aantal lage inkomens groter is dan het aantal hoge inkomens. Het gemiddelde inkomen van bijvoorbeeld de eerste groep gezinnen zou $(0 + 24.400) / 2 = € 12.200$ zijn.
- b) Secundair inkomen = primair inkomen - inkomensheffingen (belastingen/sociale premies) + sociale uitkeringen + inkomensafhankelijke subsidies.
- c) Gelijker. De inkomstenbelasting in progressief dus rijkere betalen relatief meer belastingen. Bovendien ontvangen alleen degenen met geen of een laag inkomen uitkeringen. Kortom: rijk wordt armer gemaakt door de belastingen en arm wordt rijker gemaakt door uitkeringen en subsidies.
- d) 5.820.000 huishoudens
- e) Nee, één huishouden bestaat meestal uit meerdere personen.
- f) $1.455.000 \times € 15.000 = € 21.825$ mld. cumulatief: € 21,825 mld. (8,93%)
 $1.455.000 \times € 30.000 = € 43,650$ mld. € 65,475 mld. (26,79%)
 $1.455.000 \times € 43.000 = € 62,565$ mld. € 128,040 mld. (52,38%)
 $1.455.000 \times € 80.000 = € 116,400$ mld. € 244,440 mld. (100,00%)
	+
Nationaal inkomen:	€ 244,440 mld.
- g) $((21,825 + 43,650) / 244,440) \times 100\% = 26,79\%$
- h) Punten (0%, 0%), (25%, 8,93%), (50%, 26,79%), (75%, 52,38%), (100%, 100%)

Antwoorden van 2-15

- a) De (bruto) beloning voor het ter beschikking stellen van de productiefactoren.
- b) € 140.000 € 12.000 € 10.000 € 83.000
Dit is de verdeling over de productiefactoren.
- c) Arbeidsinkomensquote = $\frac{\text{lonen} + \text{inkomen zelfstandigen}}{Y}$
 $AIQ = (140.000 + 0,6 \times 80.000) / 245.000 = 0,7673 \approx 0,77$
- d) Piet, want hij werkt niet in loondienst.
- e) Nee; ze werken bij verschillende bedrijfstakken. CAO's worden per bedrijfstak gesloten
- f) Antwoord 2; een individueel arbeidscontract mag/kan meer regelen dan de CAO, nooit minder.

Antwoorden van H2-16

- a) Het nationaal inkomen (= Y).
- b) Er is ieder jaar economische groei m.a.w. het nationaal inkomen stijgt. Een kleiner percentage van een groter bedrag kan toch een absolute stijging betekenen.
- c) Indirect: de belasting wordt door een ander persoon afgedragen (bedrijf, winkelier) dan de persoon die betaalt (consument). Bij een directe belasting is dit één persoon.
- d) BTW en accijns.
- e) De concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland verslechtert, omdat onze producten, door de hogere belastingen, relatief duur worden. Onze export zal daardoor dalen.
- f) Arbeidsinkomensquote:
 $AIQ = \frac{\text{lonen} + \text{inkomen van zelfstandigen}}{Y}$
- g) Arbeidsinkomensquote van bedrijven:
 $AIQ (\text{bedrijven}) = \frac{\text{totale lonen} + \text{inkomen van zelfstandigen}}{\text{toegevoegde waarde bedrijven}}$
- h) Stijgende loonheffing veroorzaakt hogere loonkosten; als de belastingen stijgen zullen de vakbonden hogere lonen eisen.
- i) Het deel van het nationaal inkomen dat voor de bedrijven overblijft in de vorm van winst wordt kleiner. Bedrijven zullen dan niet zo snel investeren.
- j) categoriale inkomensverdeling, verdeling van het nationaal inkomen over de categorieën loon, pacht, interest en winst.

Antwoorden van H2-17

- a) Met de formule (nieuw – oud) / oud x 100% kan worden berekend:

	1980	stijging:	1990
Japan	14,50	100,69%	29,10
Nederland	23,33	29,62%	30,24
VS	24,83	33,43%	33,13

- b) De sterkste stijging had Japan met 100,69%.

- c) Met de formule (nieuw – oud) / oud x 100% kan worden berekend:

	1990	stijging	2000
Japan	29,10	52,13%	44,27
Nederland	30,24	36,71%	41,34
VS	33,13	38,00%	45,72

- d) De sterkste stijging had Japan met 52,13%.

- e) Index van de loonkosten per eenheid product = $\frac{\text{loonkostenindex}}{\text{arbeidsproductiviteitsindex}} \times 100\%$.

$$\text{Index van de loonkosten per eenheid product} = \frac{129,62}{121,21} \times 100 = 106,94.$$

De loonkosten per eenheid product zijn dus met 6,94% (106,94 – 100) gestegen.

- f) Omdat de loonkosten per eenheid product in Nederland zijn gestegen, stijgt de kostprijs van de Nederlandse producten. Deze kostprijsstijging wordt door berekend in de eindprijzen van de producten. Nederland wordt dus duurder voor het buitenland waardoor de Nederlandse concurrentiepositie verslechterd.

- g) Index van de loonkosten per eenheid product = $\frac{\text{loonkostenindex}}{\text{arbeidsproductiviteitsindex}} \times 100\%$.

$$\text{Index van de loonkosten per eenheid product} = \frac{136,71}{141,26} \times 100 = 96,78.$$

De loonkosten per eenheid product zijn dus met 3,22% (96,78 – 100) gedaald.

Omdat de loonkosten per eenheid product in Nederland zijn gedaald, daalt de kostprijs van de Nederlandse producten. Deze kostprijsdaling wordt door berekend in de eindprijzen van de producten. Nederland wordt dus goedkoper voor het buitenland waardoor de Nederlandse concurrentiepositie verbeterd.

- h) Een concurrentienadeel van de Nederlandse industrie op de internationale markt. Door de harde gulden werd Nederland immers duurder voor het buitenland.

- i) De concurrentiepositie van een land wordt ook door andere factoren bepaald, zoals: de aanwezigheid van grondstoffen, de kosten van kapitaal, de mate van automatisering, het fiscale (belasting)klimaat.

Antwoorden van H2-18

- a) Categoriele inkomensverdeling

- b) Arbeidsinkomensquote = (lonen + inkomens zelfstandigen) / Y ⇒

$$\text{Arbeidsinkomensquote} = (420 + 140) / Y = 0,80 \quad \Rightarrow \quad Y = \text{€ } 700 \text{ mld.}$$

- c) Loonquote = lonen / Y = 420 / 700 = 0,6 (of: 60%)

- d) Loonquote bij bedrijven = lonen / TGW bedrijven = 420 / (700 – 100) = 0,7

- e) Y = looninkomen + restinkomen = 700 = 420 + restinkomen ⇒ restinkomen = € 280 mld.

- f) Pacht, interest, huur en winst.

- g) Bedrijven zullen de hoge loonkosten vermijden door te investeren in machines, waardoor mensen ontslagen worden (diepte-investeringen).

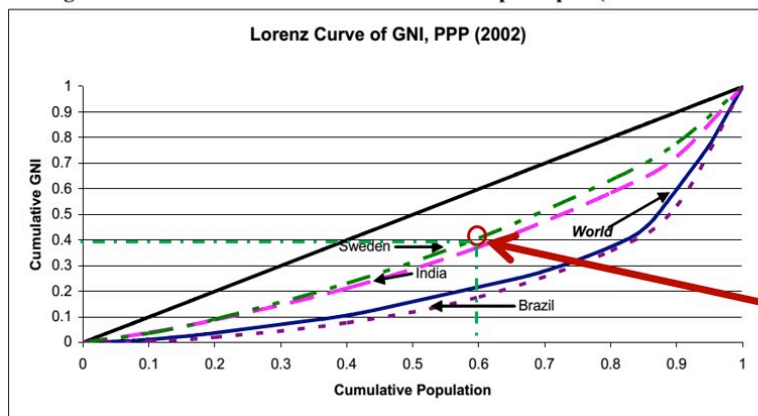
Antwoorden van H2-19

- a) Als er overbesteding ontstaat ($EV > \text{prod.cap}$) leidt een stijging van de maatschappelijke geldhoeveelheid tot inflatie. Het aanbod kan de stijging van de vraag niet meer aan.
- b) Bij $M = 120$ is $Y = P.T = 480$. $V = 480 / 120 = 4$
 Bij $M = 130$ is $Y = P.T = 505$. $V = 505 / 130 = 3,88$
 V is dus gedaald.
- c) Extra geld (stijging van de maatschappelijke geldhoeveelheid) kan worden gebruikt voor consumptie dan stijgt de V . Geld wordt dan immers vaker uitgegeven. Als consumenten er echter voor kiezen het extra geld op te potten.
- d) Het inkomen in de beginsituatie is 480 door een stijging van M wordt het inkomen 505. Deze stijging gaat zonder inflatie tot het moment dat de productiecapaciteit van 500 wordt bereikt. Dus van 480 tot 500 wordt er meer geproduceerd maar stijgen de prijzen (nog) niet. Het extra aanbod kan de vraag aan. Vanaf 500 (tot 505) kan de productie niet meer toenemen. Deze stijging van 5 is pure prijsstijging (hoeveelheid producten kan niet meer groeien). De inflatie = $505 - 500 / 500 \times 100\% = 1\%$.
- e) De groei van M van 130 naar 132, laat het inkomen met 5 stijgen dat laat ook de inflatie verder groeien met $210 - 505 / 505 \times 100\% = 0,99\%$.

Antwoorden van H2-20

- a) De Gini coëfficiënt is de verhouding tussen de oppervlakte tussen de diagonaal en de Lorenz curve en de oppervlakte onder de diagonaal. Brazilië zal dus de hoogste Gini-coëfficiënt hebben. De Gini coëfficiënt is een indicator voor inkomensongelijkheid in een land. In Brazilië zullen de inkomens dus het meest ongelijk verdeeld zijn van de landen in de grafiek.
- b)

Figure 1: 2002 International Distribution of GNI per capita (1995 PPP Dollars)

De 60 procent armste bevolking bezit 40 procent van het bni

- c) Dit kun je niet bepalen aan de hand van de Lorenz-curve. In de grafiek wordt de inkomensverdeling / inkomensongelijkheid voorgesteld, niet het niveau van het inkomen.
- d) Iedereen verdient dan hetzelfde inkomen, dat wordt in de Lorenz-curve weergegeven door de 45-graden lijn]
- e) In dat geval is de inkomensverdeling zeer ongelijk. Eén persoon heeft het totale inkomen en de rest heeft geen inkomen.
- f) De Gini-coëfficiënt zal dalen als er een progressief belastingstelsel wordt ingevoerd. De inkomensverdeling wordt dan gelijk en de Gini-coëfficiënt zal dan dalen.
- g) Meest gelijkmatig: Zwitserland (0,31). Minst gelijkmatig: VS (0,42).
- h) Hoogste: Ierland ($0,53 - 0,35 = 0,18$). Laagste: Taiwan ($0,42 - 0,36 = 0,06$).

Antwoorden van H2-21

1)								B	E	S	T	E	D	I	N	G	E	N			
2)		G	E	S	L	O	T	E	N												
3)					M	U	L	T	I	N	A	L	I	O	N	A	L	S			
4)				V	A	L	U	T	A	M	A	R	K	T							
5)				H	A	N	D	E	L	S	B	A	L	A	N	S					
6)	I	N	T	E	R	V	E	N	T	I	E	G	R	E	N	Z	E	N			
7)		A	R	B	E	I	D	S	I	N	T	E	N	S	I	E	F				
8)				D	E	K	K	I	N	G	S	P	E	R	C	E	N	T	A	G	E
9)							E	M	S												
10)				O	N	D	E	R	B	E	S	T	E	D	I	N	G				
11)							P	A	S	S	I	E	V	E							
12)	K	A	P	I	T	A	A	L	R	E	K	E	N	I	N	G					
13)				M	E	C	H	A	N	I	S	A	T	I	E						
14)				G	E	Z	I	N	N	E	N										
15)				I	N	F	R	A	S	T	R	U	C	T	U	U	R				
16)						R	E	N	T	E	B	E	L	E	I	D					
17)	M	A	T	E	R	I	E	E	L												
18)				W	I	S	S	E	L	K	O	E	R	S							
19)							W	T	O												
20)						C	O	N	V	E	R	T	I	B	E	L					
21)	E	X	P	O	R	T	Q	U	O	T	E										